

Zondag 20 december 1914 – enige editie

Belgische vluchtelingen.

Philip Gibbs gaat in de Daily Chronicle voort met over de Belgische vluchtelingen in ons land te schrijven.

Hij heeft ze in Vlissingen en Hansweert gehuisvest gezien, in de grote loods te Vlissingen hadden zij het het minst goed, elders te Vlissingen en te Hansweert zo goed als het onder de omstandigheden mogelijk is. Hij is weer vol lof voor hetgeen hier voor de mensen gedaan is, maar het niets doen en het gezamenlijk leven in grote hopen moet slecht werken en, hij blijft er bij, Engeland moet de vluchtelingen laten overkomen.

Volgens de parlementaire correspondent van de Daily Chronicle zenden ambtenaren van het Engelse departement van plaatselijk bestuur nu wekelijks een 2000 Belgen uit Vlissingen naar Engeland. Er zijn nu in het geheel al ruim 130.000 Belgen in Engeland, de 20.000 gewonde soldaten niet meegerekend, en men doet zijn best om werk voor ze te vinden. Een commissie, door minister Samuel aangesteld, overweegt de middelen. Vele Belgen hebben reeds in Engeland en Wales werk gekregen.

Een andere Engelse regeringscommissie alsmede een Belgische, door de Belgische regering aangesteld, gaan het land door om toe te zien, dat de Belgen het goed hebben.

Parijs, 19 december. De officiële mededeling van vanmiddag drie uur behelst het volgende: Wij hebben gisteren het terrein, dat wij de vorige dag ten zuiden van Diksmuide gewonnen hadden, in staat van tegenweer gebracht en zijn meer dan een kilometer in de streek van Notre Dame de Consolation ten zuiden van La Bassée en in de richting van Carency gevorderd.

Belgische vluchtelingen.

De heer van Zanten te Dordrecht, die de gehele afdeling voeding voor de Belgische vluchtelingen aldaar onder zijn beheer heeft, is gisteren door een veertigtal Belgische uitgewekenen gehuldigd. Een van hen, de schilder van Thielen, had de heer van Zanten bezig gezien in de grote soepkokerij en had hem midden in zijn bedrijvigheid op het doek gebracht. Dit schilderij is gisteren aan de heer van Zanten aangeboden, waarbij eerst de declamator Van Aerschot een door hem vervaardigd gedicht voordroeg.

Het Antwerps centraal bureel voor inlichtingen aan vluchtelingen te Roosendaal deelt ons mede, dat op het ogenblik hongersnood is ingetreden in de provincies Henegouwen en Luxemburg en dat hongersnood in de overige Belgische provincies niet kan uitblijven.

Aan de grens bij Putte (België) heeft de Duitse grenswacht de ruim 40-jarige kippenkoopman Deprins, uit het Belgische dorp Kapellen, toen hij de Nederlandse grens wilde passeren, doodgeschoten. De man bracht regelmatig brieven uit België naar Nederland.

Zijn lijk is door soldaten gevonden op Nederlands gebied. Vermoedelijk is hij gedood, toen hij zich door het prikkeldraad een weg baande. Het lijk is naar Putte gevoerd. De justitie doet onderzoek.

Een bijzondere correspondent van de Times meldt uit Duinkerken het volgende over het begin van de slag aan de IJzer. Duinkerken, schrijft hij, was de basis van de slag en sinds de 17^e oktober komen elke middag de lange stoeten bruine transportwagens langs de rechte weg van Veurne binnen en keren naar het front terug met allerlei benodigdheden en schietvoorraad. Het kanon donderde die zeventiende oktober voor het eerst aan de oevers van de IJzer en

langs de kust, de Duitsers hoopten hun strijdmacht in steeds grotere massa's op achter Diksmuide en Ieper en de transporten gekwetsten stroomden binnen. De Duitse tauben begonnen hun bezoeken te brengen en bommen te gooien rond het marktplein en het stadhuis, daarbij een bepaalde voorkeur aan de dag leggend voor de zondagochtenden, na kerktijd, wanneer de straten vol mensen waren. De inwoners begonnen zich af te vragen of deze bommen door 28 cm granaten gevolgd zouden worden; maar het is een vrolijk volk en ze schenen nooit, zelfs niet op 24 oktober, toen de Duitsers bij Pervijze recht op de spoorweg aankwamen en de Belgische staf haastig uit Veurne wegtrok, werkelijk bang te zijn voor hun veiligheid.

Van deze tijd af begon Joffre een legermacht naar de Belgische grens te werpen en Duinkerken werd van Belgisch weer Frans. De straten zijn vol Franse soldaten en aan tafel in de hotels is er aan het middagmaal nauwelijks een burger te zien. Blauw en rood en groen en kaki, marine en leger, jagers, spahis, kanonniers, kurassiers, Belgische gidsen en Franse infanterie in het nieuwe blauwgrijze uniform leveren een vrolijke aanblik op.

King Albert's Book.

Londen, 16 december.

King Albert's Book is verschenen en de Engelse pers wijdt er veel aandacht aan.

Een dag of wat geleden heb ik Emile van der Velde voor een hoofdzakelijk Belgisch gehoor horen verklaren, waarom België zo grote diensten aan de zaak der bondgenoten heeft bewezen. "Het is niet alleen", zo zegde hij "omdat Luik de opmars van de Duitsers lang genoeg heeft gestuit, om de Fransen gelegenheid te geven hun krijgsmacht te ontplooien en de Engelsen om zich bij hen te voegen.

Het is nog meer, omdat het martelaarschap van ons volk aan hun strijd die wijding heeft gegeven, die onoverwinnelijk maakt. België zal hen in staat stellen, de oorlog zonder omzien voort te zetten tot het bevredigend einde: reeds nu roeren zich in de onzijdige landen en ook hier in Engeland hier en daar de pacifisten à tort et à travers, (hier heeft de censuur een paar regels onleesbaar gemaakt – redactie). Maar tussen hen en de vrede ligt het bloedend lichaam van België.”

En ziehier wat Asquith schrijft in de eerste bijdrage in King Albert’s Book:

“Wij verzekeren België, in naam van dit Verenigd Koninkrijk en van het ganse rijk, dat het mag rekenen tot het einde op onze bereidwillige en standvastige steun.”

Als geheel is dit boek een merkwaardige uiting van de indruk, die België’s tragedie op de wereld heeft gemaakt. Men vindt er vrij wat twijfelachtige politieke en diplomatische wijsheid in. Maar de toon van dankbaarheid en bewondering klinkt oprecht in al deze stemmen uit de landen der bondgenoten en der neutralen. “Verwonderd ons een groot volk te vinden ...”, zegde Van der Velde. En toch, zo staat België op dit ogenblik voor het aangezicht der wereld. De beslistheid waarmee in het begin van augustus Duitsland’s eis is afgewezen; de vastberadenheid waarmee vervolgens alle verschrikkingen van invasie en onderwerping zijn gedragen; tot de loden stilte toe, die thans over het lijden van het ongelukkige land is gevallen, het vormt alles geen onwaardig gegeven voor een grootse passage in de geschiedenis der mensheid.

“Ik heb”, schrijft Bergson, “lang gezegd, dat de geschiedenis een leerschool van onzedelijkheid is. Ik zal dit niet meer zeggen na het voorbeeld, dat België aan de wereld heeft gegeven. Een daad als deze

maakt de grootste laagheden der mensheid goed. Men voelt zich trotser mens te zijn.” Zelfs die grote scepticus, Anatole France, schrijft in strakke ernst over België en over koning Albert. Want de figuur van de koning is niet te klein voor de rol, die het noodlot hem heeft opgelegd. Hoe zij de verbeelding van kunstenaars, geleerden, in alle landen heeft getroffen, komt mee treffend in King Albert’s Book uit.

Ik zal niet te veel aanhalen. De keus is moeilijk, en bovendien: het boek zal zijn weg ook wel naar Nederland vinden en, al heb ik niet verzwegen dat wij ons nu juist niet al te voldaan kunnen voelen over de rol, er ons bij toebedeeld, het blijft een hoogst merkwaardige verzameling, waarvan men het zich niet rouwen zal, ze gekocht te hebben. Nog deze aanhaling uit de bijdrage van Karl Hjalmar Branting, hoofdredacteur van het Zweedse blad Social Democraten, om ook een neutrale stem aan het woord te laten:

“Zweden was voorbestemd om de wereldcrisis met Duitse ogen aan te zien. De Duitsers staan ons na. Er is drukke gemeenschap met hen. Zij oefenen de sterkste invloed op de Zweedse beschaving ... Wij waren bereid om gehoor te geven aan Duitsland’s eerste leuze: “het tsarisme is de verstoorder van de vrede en het gevaar voor Europa.”

“Maar toen kwam die misdaad tegen het internationaal recht, de schending van België’s onzijdigheid. Voor ons, die van plan zijn, onze eigen onzijdigheid tot het uiterste te verdedigen, was het als een stoot tegen ons eigen hart. Het veranderde de gevoelens onder de brede lagen van het volk ten enenmale ... Hoe ruwer de methode bleek, hoe meer de “doortocht” het karakter aannam van de invasie van een verwoestende veroveraar, te sterker werd in de harten der Zweden de sympathie voor de kleine, dappere natie, die onverschrokken stand hield voor recht en vrijheid, zonder de verpletterende getalsmeerderheid te tellen.”

Ik moet nog vermelden, dat de bijdragen van Couperus en Van Eeden gesteld zijn in het Frans. Vermoedelijk is hun niet duidelijk gemaakt, dat zij gedrukt hadden kunnen worden in het Nederlands, begeleid van een vertaling. Hun bijdragen komen niet voor in het uittreksel, dat aan de pers is toegezonden en ik heb ze nog niet gezien.

Uit België. Het Eindhovens Dagblad schrijft:

In de omgeving van Achel heerst als overal elders in België veel werkloosheid. Herhaaldelijk is door de Duitse overheid getracht Belgen in dienst te nemen, door hen op de kruitfabrieken in Kaulille te doen werken. Maar de arbeiders hebben zulks beslist geweigerd. Thans worden zij, die niet in die fabriek willen met straffen bedreigd.

Van bijzondere zijde verneemt De Tijd, dat er te Gent niet minder dan 50.000 werklozen zijn en dat nagenoeg alle bedrijven in de nijvere stad door gebrek aan grondstoffen stilstaan. Er heerst een hoogst geprikkelde stemming.

“Gent heeft geen oorlogsschatting moeten betalen. Gent moet alleen het levensonderhoud en de soldij bekostigen van het verblijvende korps. Nu eens zijn er 2000 soldaten, dan weer 10.000. Gent moet verblijf, eten, drinken en sigaren verschaffen. Nog meer. Gent ligt dicht bij het front: Gent moet dus ook geven wat daar van dienst kan zijn: meel, koffie, onderkleden, verduurzaamde eetwaren enz. nagenoeg zoveel, of wat meer, als langs de andere zijde goedgehartige zielen van buiten het land willen aanvoeren.”

Nadat Engelse vliegers bommen hebben geworpen op een benzinedepot, zijn dadelijk meer gijzelaars genomen. “Prof. Vercouillie, die onlangs nog rustig te Leiden was, en gezien zijn ouderdom, zonder achterdocht vertrok naar Gent, heeft nu ook het genoegen met zijn leven verantwoordelijk te blijven voor de eerste

de beste dwaze streek van een dronken man of een groepje zwakzinnigen.”

Voor Dendermonde is onverwacht, van Engelse zijde naar men meent, hulp in geld en levensmiddelen opgedaagd. Toch heeft de burgemeester verklaard dat, met de provisies, die tegenwoordig ter zijner beschikking staan, de stad slechts ruim drie weken kan voorleven.

Pater Rutten, de bekende Belgische leider der katholieke sociale beweging zal, naar De Tijd verneemt, in onderhandeling treden met de Engelse, Franse en Belgische regeringen, opdat Dendermonde de meeste steun zal ontvangen, daar het de stad is, die het meest geleden heeft van de oorlog.

Om de herhaling van reeds voorgevallen ongelukken door muurstortingen van de geruïneerde huizen te vermijden, doen de Duitsers al de bouvvallige muren omverwerpen.

Een fabrikant bij Lebbeke, een dorp uit de omtrek van Dendermonde, heeft medegedeeld dat de Duitsers beloofd hebben hem in de mogelijkheid te stellen, het werk te hervatten in zijn half verwoeste fabriek, maar dat alle producten uitsluitend voor de invoer in Duitsland zullen bestemd zijn. Fabrikanten uit andere steden van België doen verklaringen in gelijke geest.